

# «Πρασινίζοντας» το μάθημα της Ξένης Γλώσσας στο Δημοτικό Σχολείο: μια εφαρμογή της μεθόδου CLIL (Content and Language Integrated Learning).

*Βαρβάρα Βορύλλα*

Εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας (M.Ed), Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης  
Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Αττικής.

[veravorylla@sch.gr](mailto:veravorylla@sch.gr)

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διδακτική αυτή πρόταση επιχειρεί την παρουσίαση της σύζευξης δύο γνωστικών αντικειμένων: της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Ξένης Γλώσσας. Η συνδυαστική αυτή διδασκαλία μπορεί να γίνει μέσω της μεθόδου CLIL, η οποία επικεντρώνεται στη διδασκαλία του περιεχομένου σε μία γλώσσα διαφορετική από τη μητρική. Τα οφέλη αυτής της σύνδεσης είναι πολλαπλά: αφενός οι μαθητές αναπτύσσουν γλωσσικές δεξιότητες πιο αποτελεσματικά εξαιτίας της ενίσχυσης των κινήτρων από την έκθεσή τους σε θέματα ενδιαφέροντα και συνδεδεμένα με την καθημερινότητά τους, αφετέρου η εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία ισχυροποιείται δίνοντας έμφαση στην παγκοσμιότητα των περιβαλλοντικών θεμάτων. Ως παράδειγμα παρατίθεται η ανάπτυξη ενός σχεδίου διδασκαλίας με θέμα «Το νερό στη ζωή μας» για την Α/θμια Εκπ/ση, στο οποίο χρησιμοποιούνται τεχνικές δραματικής τέχνης, χάρτης ιδεών και νέες τεχνολογίες.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:** Διδακτική Μεθοδολογία και Προτάσεις

**ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ:** CLIL, Γνωστικό Αντικείμενο, Ξένη Γλώσσα, διαθεματικότητα, διεπιστημονικότητα.

*«Τα όρια της γλώσσας μου είναι τα όρια του σύμπαντός μου»  
Ludwig Wittengstein*

## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να επιτευχθεί η βιωσιμότητα του πλανήτη και να παραδοθεί στις επόμενες γενιές με αρκετά αποθέματα για τη δική τους βιωσιμότητα έχει ειπωθεί πολλαπλώς και ποικιλοτρόπως ότι ο στόχος περνάει μέσα από την εκπαίδευση. Η δράση για τη βιωσιμότητα είναι μια μαθησιακή διαδικασία γιατί «για να αλλάξουμε τον τρόπο που ζούμε, πρέπει να αλλάξουμε τον τρόπο που σκεφτόμαστε» (Davis, 2010: 7).

Η σπουδαιότητα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης για την Αειφορία για την επιτυχή αντιμετώπιση των ποικίλων περιβαλλοντικών ζητημάτων, έτσι όπως έχει αποδοθεί από τις διεθνείς διασκέψεις, συνέδρια και κείμενα (Διακήρυξη Στοκχόλμης 1972, Χάρτα του Βελιγραδίου 1975, Διάσκεψη Τιφλίδας 1977, «Το Κοινό μας μέλλον» 1987, Ατζέντα 21 1992, Διάσκεψη Θεσσαλονίκης 1997, Σύνοδος Κορυφής ΟΗΕ Γιохάνεσμπουργκ 2002 κτλ.) επιβάλλει τη διακτίνωσή τους σε όλο το σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα και την προσέγγισή τους από όσο το δυνατόν περισσότερες οπτικές γωνίες. Τελευταία η UNESCO (2005) επανακαθόρισε

το περιεχόμενο των πανεπιστημιακών σπουδών καθηγητικών σχολών με προσανατολισμό στην αειφορία και στόχο οι νέοι εκπαιδευτικοί να μπορούν να κατανοήσουν τη διασύνδεση ανάμεσα στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Για το λόγο αυτό προτείνει τη διαθεματική, διεπιστημονική εργασία.

Μέσα σε αυτό πλαίσιο της εκπαίδευσης δε θα μπορούσε να απουσιάζει η Ξένη Γλώσσα (Ξ.Γ.), με τη δυναμική να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών, συνειδητοποιημένων ως προς τα ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικά προβλήματα του πλανήτη μας, με την προθυμία να δουλέψουν ατομικά και συλλογικά για να λύσουν τρέχοντα περιβαλλοντικά προβλήματα και να εμποδίσουν νέα (Hauschild, Poltavtchenko & Stoller, 2012). Ειδικά η αγγλική γλώσσα, εξαιτίας της παγκοσμιότητάς της, θα μπορούσε να διαπραγματευτεί παγκόσμια περιβαλλοντικά θέματα με επιτυχία αποδίδοντας μια διαπολιτισμική διάσταση. Εξάλλου, όπως αναφέρεται στο Επιμορφωτικό Υλικό του Μείζονος Προγράμματος Επιμόρφωσης η ΞΓ δε θα πρέπει να θεωρείται ως διακριτό μάθημα αλλά ως μια ευκαιρία εξέλιξης του εαυτού μας μέσω της ανάμειξής μας με άλλα γνωστικά αντικείμενα (Τόμος Β').

Μία εκπαιδευτική προσέγγιση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) μέσα από το μάθημα της Ξένης Γλώσσας θα μπορούσε να γίνει μέσω της μεθόδου Content and Language Integrated Learning (CLIL), (προτεινόμενη μετάφραση: Συνδυαστική Μέθοδος Εκμάθησης Γνωστικού Αντικειμένου και Ξένης Γλώσσας).

### **ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΣ CLIL**

Στη μέθοδο CLIL η διδασκαλία της ΞΓ και του περιεχομένου ενός άλλου γνωστικού αντικειμένου (π.χ. ιστορία, γεωγραφία) γίνονται ταυτόχρονα. Ο Marsh την περιγράφει με τα λόγια «χρησιμοποιώ τη γλώσσα για να μάθω και μαθαίνω να χρησιμοποιώ τη γλώσσα». Δηλαδή, η διδασκαλία της ΞΓ δεν περιορίζεται στην εκμάθηση γραμματικής και σκόρπιου λεξιλογίου, αλλά θεωρεί τη γλώσσα ως κώδικα επικοινωνίας και δίαυλο ευρύτερης γνώσης. Συνεπώς η γλώσσα δεν αντιμετωπίζεται ως σκοπός αλλά ως μέσο.

Η θεωρία της CLIL έχει τα θεμέλια της στη διαθεματική/διεπιστημονική διδασκαλία, η οποία βοηθά τους μαθητές να εφαρμόσουν, να αναμείξουν και να μεταφέρουν γνώση, και αναπτύσσει την κριτική σκέψη. Αυτή τη διαθεματικότητα προάγει και το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των ΞΓ τονίζοντας ότι η «ΞΓ δε χρησιμεύει μόνο για τη συνεννόηση μεταξύ ανθρώπων που έχουν διαφορετικό τρόπο σκέψης και λόγου αλλά και για την πρόσληψη και διαχείριση πληροφοριών από διάφορα γνωστικά πεδία» (ΔΕΠΠΣ Ξένων Γλωσσών σελ. 1).

Ο όρος CLIL επινοήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1990 από τη UNICOM, το Πανεπιστήμιο Jyvaskyla της Φιλανδίας και την Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα για την Ολλανδική Εκπαίδευση (Darn). Είναι γεγονός ότι ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει ένα φάσμα εφαρμογών με ισχυρές και αδύναμες μορφές: από την επιφανειακή διαθεματική διασύνδεση, τη διδασκαλία της γλώσσας και την ανακύκλωση/εμβάθυνση του περιεχομένου έως την εισαγωγή νέου περιεχομένου και τέλος, την εμβάπτιση (πλήρη δίγλωσση εκπαίδευση). Για παράδειγμα, στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αναγκαστικά το ποσοστό της διδασκαλίας του αντικείμενου μέσω της ΞΓ ξεκινά από χαμηλά επίπεδα και σταδιακά αυξάνει. Όλες οι

μορφές, όμως, έχουν κοινό το διπλό παράλληλο στόχο (dual focus): τη γλώσσα και το γνωστικό αντικείμενο ταυτόχρονα.

Στη μέθοδο CLIL η γλώσσα δε δομείται σταδιακά αλλά λειτουργικά καθώς το περιεχόμενο είναι αυτό που καθορίζει τη γλώσσα που θα διδαχθεί. Για παράδειγμα, οι μαθητές που ασχολούνται με τη βιώσιμη ανάπτυξη θα χρειαστούν να χειρίζονται μελλοντικούς χρόνους. Στη μέθοδο CLIL ο μέλλοντας δε διδάσκεται μετά τους ενεστωτικούς και παρελθοντικούς χρόνους αλλά όποτε προκύψει η ανάγκη να γίνει αναφορά στο μέλλον. Ο Coyle την ονομάζει «γλώσσα της μάθησης, για τη μάθηση μέσα από τη μάθηση» (2006: 10). Δηλαδή, η τάξη CLIL δεν είναι μόνο γλωσσολογική αλλά πλατιά εκπαιδευτική. Γλωσσικά ο κύριος στόχος της μεθόδου CLIL είναι η ευχέρεια λόγου (fluency) καθώς δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν αναπτύσσεται η ακρίβεια (accuracy). Η διαφορά του μέχρι τώρα «πρασινίσματος» της Ξ.Γ. με βιβλία που περιέχουν κεφάλαια αφιερωμένα στο περιβάλλον σε σχέση με τη μέθοδο CLIL είναι ότι το περιεχόμενο χρησιμοποιείται ως όχημα για την παρουσίαση νέων γλωσσικών στοιχείων και δεν είναι αυτό που καθορίζει τη γλώσσα προς διδασκαλία όπως συμβαίνει στην CLIL.

Όσον αφορά στη δομή ενός προγράμματος CLIL ο Coyle (2006) προτείνει το συνδυασμό των παρακάτω τεσσάρων στοιχείων (γνωστά ως 4Cs: Content, Communication, Cognition, Culture/citizenship):

- Το περιεχόμενο του γνωστικού αντικείμενου: η γνώση για την κατανόησή του,
- Η επικοινωνία: η γλώσσα που χρειάζεται για να μάθουμε το περιεχόμενο,
- Οι γνωστικές ικανότητες: οι δεξιότητες σκέψης που χρειάζονται για να ενώσουν έννοιες και γλώσσα,
- Πολιτισμός, πολιτειότητα: οι διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Οι δραστηριότητες που προσφέρονται για την εξάσκηση των δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου με την παράλληλη επεξεργασία του περιεχομένου είναι: ανάγνωση ή ακρόαση σχετικού εισιόντος (input), συγγραφή επιστολών προς φορείς κτλ., συγγραφή ιστοριών και κόμικ, τραγούδια, παιχνίδια ρόλων, σύνταξη ερωτηματολογίων, δημιουργία φυλλαδίων και αφισών, συγγραφή άρθρων για τη σχολική εφημερίδα κτλ (Nkwetisama, 2011).

### **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ Ξ.Γ.: ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ.**

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση προσφέρεται ιδιαίτερα για την εφαρμογή της μεθόδου CLIL: πρώτον, γιατί τα θέματά της παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τους μαθητές αφού συνδέονται με το παρόν και το μέλλον τους και αποδίδει στην εκμάθηση της Ξ.Γ. μια συναισθηματική χροιά με αποτέλεσμα την ενεργό, βιωματική εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία μάθησης, δεύτερον γιατί είναι πλούσια σε επικοινωνία δίνοντας την ευκαιρία για επικοινωνιακές δραστηριότητες με σκοπό και νόημα, και τρίτον, γιατί ευνοεί μαθητοκεντρικές μεθόδους διδασκαλίας (Romu, Sjoberg-Heino, 1999; Τσαμπούκου-Σκαναβή, 2004). Από την άλλη μεριά, τα θέματα της Π.Ε. προσεγγίζονται πολύπλευρα, αφού η Ξ.Γ. ενεργοποιεί σχήματα πολυπολιτισμικότητας και παγκοσμιοτήτας (Vorylla, 2006).

Παρακάτω παρατίθεται ενδεικτικά ένα σχέδιο διδασκαλίας με θεματικό άξονα «Το νερό στη ζωή μας» που προσπαθεί να επεξεργαστεί υποθέματα του θεματικού αυτού άξονα αναπτύσσοντας ταυτόχρονα γλωσσικές δεξιότητες που χρειάζονται για την επεξεργασία αυτού του θέματος. Η εφαρμογή της μεθόδου CLIL σε σύγκριση με πιο παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας έγκειται στο ότι προτεραιότητα έχει το περιεχόμενο (δηλ. το περιβαλλοντικό θέμα) και είναι αυτό που ορίζει τη γλώσσα (λεξιλόγιο και δομή) προς εκμάθηση. Δεν πρόκειται, δηλαδή, για γλωσσικές επιλογές ντυμένες με περιβαλλοντικό περιεχόμενο.

## ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

**Θέμα:** «Το νερό στη ζωή μας»

**Επίπεδο γλώσσας:** Αρχάριοι (Δημοτικό Σχολείο), **Επίπεδο CLIL:** στάδιο μετάβασης σε CLIL.

**Γενικός Σκοπός :** Να χρησιμοποιηθεί η ξένη γλώσσα για τη μελέτη ενός περιβαλλοντικού θέματος

**Επιμέρους Στόχοι:**

<i>Άξονες CLIL</i>	<i>Οι μαθητές:</i>
<b>Περιεχόμενο (γνωστικό αντικείμενο)</b>	<p>Να διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με το θέμα «νερό».</p> <p>Να προβληματιστούν σχετικά με την έλλειψη και την ποιότητα του νερού.</p> <p>Να μπορούν να προτείνουν λύσεις για την αντιμετώπιση των σχετικών προβλημάτων</p>
<b>Γλώσσα</b>	<p>Να διευρύνουν το λεξιλόγιό τους σχετικά με τη θεματική ενότητα «νερό».</p> <p>Να χρησιμοποιούν με ευχέρεια και φυσικότητα γλωσσικές δομές, όπως η προστακτική.</p> <p>Να εκφραστούν ελεύθερα σχετικά με τα βιώματα και τις εμπειρίες τους.</p> <p>Να εξοικειωθούν με κειμενικά είδη όπως το ραδιοφωνικό/τηλεοπτικό σποτ.</p> <p>Να εξοικειωθούν με τη χρήση λεξικού.</p>
<b>Γνωστικές ικανότητες</b>	<p>Να αναπτύξουν δεξιότητες κατηγοριοποίησης-κατανόηση σχέσεων αλληλουχίας.</p> <p>Να κατανοούν σχετικές έννοιες, να επιλέγουν και να εφαρμόζουν.</p>
<b>Πολιτισμός</b>	<p>Να κατανοήσουν τη διάσταση του προβλήματος και να καταλήξουν σε λύσεις.</p>

<b>ΒΗΜΑ</b>	<b>ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</b>	<b>ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ</b>	<b>ΣΤΟΧΟΣ</b>	<b>ΤΙ ΚΑΝΟΥΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ</b>	<b>ΥΛΙΚΑ</b>
A	Σχηματισμός ομάδας © #	Μοιράζει κάρτες και ζητά από τους μαθητές να χωριστούν σε ομάδες ανάλογα με την κατηγορία	Εισαγωγή θέματος με παιγνιώδη τρόπο,	Κινούνται στην τάξη ρωτώντας τι δείχνει η κάρτα του	Ομάδες καρτών-φωτογραφιών

		στην οποία ανήκει η κάρτα	σχηματισμός ομάδας	άλλου	
<p><b>Βήμα Α:</b> Διαχωρισμός των μαθητών σε ομάδες. Ο διαχωρισμός γίνεται μέσω της τεχνικής των καρτών: κάθε μαθητής παίρνει μία κάρτα που απεικονίζει κάτι σχετικά με το νερό. Προσπαθούν να διαχωριστούν σε ομάδες ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκει η κατηγορία της κάρτας δείχνοντας την κάρτα του ο ένας στον άλλο και ρωτώντας “Hello! What’s your card?”. Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής κατηγορίες:</p> <p><i>Αθλήματα, ζώα, χρήσεις, προβλήματα του νερού.</i></p> <p>Με τη συγκεκριμένη τεχνική εισάγεται το θέμα της διδακτικής πράξης «Το νερό στη ζωή μας». Οι μαθητές ονομάζουν την ομάδα τους ορμώνοντες από την κατηγορία των καρτών τους και παρουσιάζονται στην ολομέλεια.</p>					
B.1	Καταιγισμός ιδεών με «νερολέξεις» ♫ □	Ζητά από τους μαθητές να γράψουν στη Ξ.Γ. λέξεις που συνειρμικά συνδέονται με το νερό (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα)	Ενεργοποίηση προηγούμενης γνώσης-αποκάλυψη προσδοκιών μαθητών	Καταγράφουν λέξεις σχετικά με το νερό ενώ ακούν μουσική	Χαρτόνι, μαρκαδόροι, σχετική μουσική
B.2	Κατηγοριοποίηση λέξεων □	Ζητά να κατηγοριοποιηθούν οι λέξεις κάθε ομάδας	Ανάπτυξη ικανοτήτων κατηγοριοποίησης, ενδυνάμωση ομάδας, εμπλουτισμός λεξιλογίου	Κατηγοριοποιούν τις λέξεις τους σε χαρτόνια	Χαρτόνια
<p><b>Βήμα Β:</b> Ζητείται από κάθε ομάδα να εμπλακεί σε ένα «καταιγισμό ιδεών» σχετικά με το θέμα του νερού. Κάθε ομάδα σιωπηλά για 5’ καταγράφει σε χαρτί του μέτρου όσες λέξεις συνειρμικά συνδέει με το «νερό»: θετικές-αρνητικές, επίθετα-ουσιαστικά-ρήματα, αφηρημένες-συγκεκριμένες, χρησιμοποιώντας μαρκαδόρους διαφόρων χρωμάτων ώστε να αποδοθεί πιο έντονα ο συναισθηματικός χαρακτήρας της δραστηριότητας. Η δραστηριότητα πραγματοποιείται με σχετική μουσική υπόκρουση (π.χ. «Wondrous waterfalls», «Η θάλασσα» του Σπανουδάκη κτλ.) ώστε να ενεργοποιηθούν βαθύτερα επίπεδα συναισθηματικής εμπλοκής.</p> <p>Με τον καταιγισμό ιδεών ενεργοποιείται πρότερη γνώση και δημιουργούνται προσδοκίες στους μαθητές σχετικά με την πορεία του μαθήματος. Κατά τη δραστηριότητα αυτή υποδεικνύεται στον εκπαιδευτικό η πρότερη γνώση των μαθητών σε γνωστικό, εννοιολογικό και συναισθηματικό επίπεδο ώστε να χρησιμοποιηθεί ή να εμπλουτιστεί αναλόγως. Σημειώνεται ότι πρόκειται για μια περίπτωση διαφοροποιημένης διδασκαλίας, αφού οι μαθητές καταγράφουν λέξεις ανάλογα με το επίπεδό τους χωρίς να αναμένεται συγκεκριμένο γνωστικό επίπεδο. Έτσι δημιουργείται αίσθημα ασφάλειας και ανεμπόδιστης συμμετοχής και έκφρασης. Στη συνέχεια αυτής της φάσης ζητείται από τους μαθητές να ομαδοποιήσουν τις λέξεις-έννοιες που προέκυψαν κάτω από τίτλους κατηγοριών, όπως «συναισθήματα», «ζώα του νερού», «χρήσεις του νερού», «προβλήματα-κίνδυνου» και να τις καταγράψουν σε χαρτόνια. Οι μαθητές αναπτύσσουν την κριτική τους</p>					

σκέψη, τις δεξιότητες σύνδεσης και κατηγοριοποίησης εννοιών, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους μέσω peer teaching: ο ένας εξηγεί στον άλλο τυχόν άγνωστες λέξεις. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα ενδυναμώνεται ο δεσμός της ομάδας και ετοιμάζονται για την επόμενη δραστηριότητα που θα απαιτήσει μεγαλύτερη συνεργασία.

Γ	Χάρτης ιδεών	Δίνει σε κάθε ομάδα κάρτες με λέξεις και ζητά να σχηματίσουν μια αλυσίδα που να δείχνει το ταξίδι του νερού στη βρύση μας.	Εισαγωγή λεξιλογίου, διδασκαλία των σταδίων συλλογής και μεταφοράς του νερού, χρήση λεξικού	Βάζουν τις λέξεις κάρτες σε λογική σειρά.	Κάρτες-έννοιες
---	--------------	--	---	---	----------------






**Βήμα C:** οι μαθητές αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν το task του εννοιολογικού χάρτη (mind map)<sup>1</sup>. Συνεχίζοντας να δουλεύουν σε ομάδες οι μαθητές λαμβάνουν κάρτες με λέξεις στα αγγλικά και καλούνται να τις τοποθετήσουν σε μια λογική αλληλουχία με σειριακό τρόπο- χρονική σειρά (time line) που θα αντικατοπτρίζει το ταξίδι του νερού στις βρύσες μας: από το σημείο που το βρίσκουμε στη φύση, τη μεταφορά, την επεξεργασία, τη διανομή μέχρι την αποχέτευση (π.χ. Ποτάμια, Λίμνες, Πηγές, Εργοστάσιο επεξεργασίας, Σωλήνες κτλ). Για τη διεκπεραίωση της δραστηριότητας οι μαθητές πρέπει να ενεργοποιήσουν και να ξεκαθαρίσουν πρότερη γνώση σχετικά με τα στάδια συλλογής και επεξεργασίας του νερού προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από τους πολίτες. Το time line απεικονίζεται από τους μαθητές με τη χρήση καρτών που κρέμονται από ένα σκοινί με μανταλάκια. Με τα μανταλάκια η τοποθέτηση των καρτών είναι προσωρινή και επιτρέπει την εύκολη αλλαγή καρτών κατά την επεξεργασία ή την ανατροφοδότηση. Για την κατανόηση του λεξιλογίου που είναι άγνωστο, οι μαθητές ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν λεξικό. Ο εκπαιδευτικός επιτηρεί, αποσαφηνίζει, διευκολύνει αλλά δεν υπονοεί και δεν αποκαλύπτει λύσεις στο πρόβλημα. Οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες επίλυσης προβλήματος και κριτική σκέψη. Ο σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι οι μαθητές να κατανοήσουν την πολυπλοκότητα της συλλογής, επεξεργασίας και μεταφοράς του νερού για οικιακή και άλλη χρήση ώστε να εκτιμήσουν την αξία του αγαθού και την ανάγκη για ορθολογιστική χρήση του.

Δ	Παρουσίαση οπτικοακουστικού υλικού	Προβάλλει μια ppt με πληροφορίες σχετικά με τις χρήσεις του νερού κτλ.	Εισαγωγή νέας γνώσης και γλώσσας	Παρακολουθούν	Οπτικοακουστικό υλικό
---	------------------------------------	--	----------------------------------	---------------	-----------------------

**Βήμα Δ :** οι μαθητές παρακολουθούν μία power point παρουσίαση στη Ξ.Γ. με πληροφορίες σχετικά με τις χρήσεις του νερού, την προέλευση και την εξοικονόμηση. Από τη μεριά του εκπαιδευτικού παρέχονται εξηγήσεις και αναλύσεις

<sup>1</sup> Η δραστηριότητα αποτελεί προσαρμογή της ιδέας “The journey of water to our tap”, an educational game in form of time-line.

σχετικά με το περιεχόμενο και τη γλώσσα. Η παρουσίαση σκοπό έχει να ενημερώσει τους μαθητές ή να ανακεφαλαιώσει θέματα με τα οποία οι μαθητές να είναι οικείοι. Παράλληλα να εισάγει σχετικό λεξιλόγιο.

E.1	Δραματική τέχνη:  Ραδιοφωνικό /τηλεοπτικό σποτ  	Ζητά τη δημιουργία ενός ραδιοφωνικού/τηλεοπτικού σποτ για τη σημασία της εξοικονόμησης νερού.	Χρησιμοποίηση της γλώσσας αυθεντικά, έκφραση φαντασίας και δημιουργική της, εξοικείωση με συγκεκριμένα κειμενικά είδη.	Συνεργάζονται για να γράψουν το σενάριο, διανέμουν ρόλους, σκηνοθετούν και υλοποιούν.	Μαγνητόφωνο/κάμερα (κινητού)
E.2	Παρουσίαση - επέκταση  			Παρουσιάζουν τη δουλειά τους και αξιολογούν τις άλλες ομάδες	Φύλλα αξιολόγησης

**Βήμα Ε:** Με βάση τις προηγούμενες δραστηριότητες και τις γνώσεις και βιώματα που προσέφεραν, οι μαθητές οδηγούνται στο επόμενο βήμα της διδακτικής πράξης.

Οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν ένα ραδιοφωνικό ή ένα τηλεοπτικό σποτ στα αγγλικά με μήνυμα την ανάγκη για αποφυγή σπατάλης του πολύτιμου αγαθού του νερού. Για την αληθοφάνεια της δράσης ορίζεται ότι το μήνυμα θα μεταδοθεί κατά την Ημέρα του Περιβάλλοντος στο αεροδρόμιο με αποδέκτες τους ξένους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα μας. Η επιλογή αφήνεται στους μαθητές: στο ραδιοφωνικό σποτ επισημαίνεται η σημασία του λόγου, ενώ στο τηλεοπτικό η σημασία της εικόνας. Οι μαθητές μπορούν να επενδύσουν τις δημιουργίες τους με μουσική, ήχους ή κίνηση ανάλογα με την έμπνευσή τους. Το σημαντικό, όμως, είναι ότι αφήνονται να εκφραστούν και να δημιουργήσουν εφαρμόζοντας αρχές της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση. Τα παιδιά πρέπει να συνεργαστούν, να αναλάβουν ρόλους, να συντάξουν κείμενα, να σκηνοθετήσουν και να υλοποιήσουν το ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σποτάκι. Γλωσσικά οι μαθητές θα αναγκαστούν να χρησιμοποιήσουν λεξιλόγιο από τις προηγούμενες δραστηριότητες και να καταφύγουν στην παροχή οδηγιών σχετικά με τη σωστή χρήση του νερού χρησιμοποιώντας γλωσσικές δομές όπως η προστακτική, π.χ. Don't waste water, Don't leave the tap on when you brush your teeth, Save water etc.

Για την καταγραφή του σποτ χρησιμοποιούνται τεχνολογικά μέσα όπως βιντεοκάμερα ή κάμερα φωτογραφικής μηχανής ή κινητού τηλεφώνου, και μαγνητόφωνο (κατά προτίμηση ψηφιακό) ή ηχογράφηση κινητού τηλεφώνου. Από τα μέσα αυτά τα αρχεία μεταφέρονται στον Η/Υ όπου και προβάλλονται ή αναπαράγονται. Οι μαθητές, συνεπώς, εξοικειώνονται με τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και τη διαχείριση πολυμέσων.

Την παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια ακολουθεί η αξιολόγηση από τις υπόλοιπες ομάδες (peer assessment) μέσω φύλλου αξιολόγησης.

## ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Το οφέλη της μεθόδου CLIL είναι πλατιά και ποικίλα: αρχικά, αυξάνεται η ενεργοποίηση των μαθητών καθώς εκτίθενται σε περισσότερες πληροφορίες για τον κόσμο στον οποίο ζουν. Επιπλέον, αναπτύσσουν θετική στάση απέναντι στη ΞΓ καθώς είναι ορατά τα οφέλη από την εκμάθησή της (Suomela, 1999). Η γλώσσα παρουσιάζεται σε ρεαλιστικό περιβάλλον (real-life context), γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για χώρες μονογλωσσικές όπως η Ελλάδα. Επίσης, οι μαθητές αναπτύσσουν διαπολιτισμική κατανόηση και προετοιμάζονται για τη χρήση της γλώσσας σε περαιτέρω σπουδές (π.χ. ανάγνωση βιβλιογραφίας) και στον εργασιακό χώρο.

Γενικότερα, η πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η Π.Ε. και η Εκπαίδευση για την Βιώσιμη Ανάπτυξη για τη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ γνώσης και ήθους δεν μπορεί να αφήνει ανεκμετάλλευτη καμία δυνατότητα για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Με αυτό το σκεπτικό ο συνδυασμός της Π.Ε. με το μάθημα της Ξ.Γ. μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά, αθροιστικά ή ακόμα και πρωτοποριακά. Ο Cates αναφέρει χαρακτηριστικά: «δεν μπορούμε να αποκαλούμε τη διδασκαλία της Ξ.Γ. ως επιτυχημένη εάν οι μαθητές, όση γλωσσική ευχέρεια και αν διαθέτουν, αγνοούν τα παγκόσμια προβλήματα και δεν έχουν κοινωνική συνείδηση χρησιμοποιώντας τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες για τη διεθνή εγκληματικότητα, την εκμετάλλευση, την καταπίεση ή την περιβαλλοντική καταστροφή (2005: 4).

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Alampe, I. (2004). "The journey of water to our tap" an educational game in form of time-line, ανασύρθηκε από [http://www.medies.net/uploaded\\_files/water\\_to\\_our\\_tap.pdf](http://www.medies.net/uploaded_files/water_to_our_tap.pdf), στις 3-2-2009.
- Cates, K. A. (2005). "Teaching for a better world: Global issues and language education in Japan". In Osler, A. and Starkey, H. (eds.) *Citizenship and Language Learning: International Perspectives*. UK: Trentham. 59-73.
- Coyle, D. (2006). Content and Language Integrated Learning: Motivating learners and teachers. *Scottish Languages Review*, 13, 1-18, διαθέσιμο στο <http://bloccs.xtec.cat/clilpractiques1/files/2008/11/slrcoyle.pdf>.
- Darn, S. "CLIL: A European Overview" ανασύρθηκε στις 30/6/2012 από [http://www.stevedarn.com/?Writings::CLIL%3A A European Overview](http://www.stevedarn.com/?Writings::CLIL%3A%20A%20European%20Overview)
- Davis, J.M. (2010). *Young children and the Environment: Early Education for Sustainability*. Cambridge: CUP.
- Hauschild S., Poltavtchenko, H. and Stoller, F. (2012). "Going Green: Merging Environmental Education and Language Instruction". *English Language Forum*, No2; 2012 διαθέσιμο στο [http://exchanges.state.gov/englishteaching/forum/archives/docs/12-50-2/50\\_2\\_3\\_hauschild-et-al.pdf](http://exchanges.state.gov/englishteaching/forum/archives/docs/12-50-2/50_2_3_hauschild-et-al.pdf).
- Marsh, D. *Using language to learn and learning to use languages*, ανασύρθηκε 10/9/2012 από <http://archive.ecml.at/mtp2/clilmatrix/pdf/1UK.pdf>
- Nkwetisama, C.M (2011). "EFL/ESL and Environmental Education: Towards an Eco-Applied Linguistic Awareness in Cameroon". *World Journal of Education*, Vol . 1, No. 1; April 2011.
- Romu, A. & Sjoberg-Heino, L. (1999). "A practitioner's perspective on bilingual teaching in Alhaisten Primary School". In Masih (ed): *Learning through a foreign language*. London: CILT.



- Suomela, E. (1999). "The language teacher in a primary CLIL curriculum". In Masih (ed): *Learning through a foreign language*. London: CILT.
- UNESCO (2005). *Guidelines and Recommendations for Reorienting Teacher Education to Address Sustainability*. Technical Paper No2.
- Vorylla, V. (2006). *The European dimension in the English classroom of primary school*. Μεταπτυχιακή διατριβή, Ε.Α.Π.
- Δ.Ε.Π.Π.Σ. (2003), ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Ανασύρθηκε στις 8/4/2012 από [www.pi-schools.gr](http://www.pi-schools.gr).
- Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης (2011). *Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό, Τόμος Β': Ειδικό Μέρος ΠΕ06*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Τσαμπούκου-Σκαναβή, Κ. (2004). *Περιβάλλον και Κοινωνία- Μια σχέση σε αδιάκοπη εξέλιξη*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.